

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SETSWANA PUOTLALELETSO YA NTLHA (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2021

MADUO: 70

NAKO: Diura di le 2

Pampiri e, e na le ditsebe di le 22.

DITAELO LE TSHEDIMOSSETSO

1. Buisa ditaelo ka kelotlhoko pele o ka simolola go araba dipotso.
2. O se ka wa leka go buisa pampiri yotlhe. Lebelela lenaane la diteng mo tsebeng e e latelang, mme o tshwae dipotso go tswa mo dikwalong tse o di buisitseng monongwaga. Morago ga moo tlhopha dipotso tse o batlang go di araba.
3. Pampiri e, e na le DIKAROLO di le NNE:

KAROLO YA A:	Padi	(35)
KAROLO YA B:	Terama	(35)
KAROLO YA C:	Dikgangkhutshwe	(35)
KAROLO YA D:	Poko	(35)
4. Araba DIPOTSO di le PEDI fela, potso e le NNGWE go tswa mo dikarolong TSE PEDI tse di farologaneng:

KAROLO YA A: PADI
Araba potso e le NNGWE go tswa mo pading e o e buisitseng.

KAROLO YA B: TERAMA
Araba potso e le NNGWE go tswa mo terameng e o e buisitseng.

KAROLO YA C: DIKGANGKHUTSHWE
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo dikhutshweng tse di boditsweng.

KAROLO YA D: POKO
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo mabokong a a boditsweng.
5. Lenaanenetefatso le tla go thusa mo tlhophong ya dipotso.
6. Latela ditaelo tse o di neetsweng go tswa mo karolong nngwe le nngwe ka kelotlhoko.
7. Kwala palo ya dikarabo jaaka di tlhagelela mo pampiring ya dipotso.
8. Simolola karolo NNGWE LE NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.
9. Tiriso ya nako e e tshitshinngwang: Metsotso e le masomeamarataro (60) e dirisiwe mo karolong nngwe le nngwe.
10. Kwala ka mokwalo o o phepa o o bonalang.

LENANEO LA DITENG

Tsebe e, e tla letla batlhatlhojwa go tlhopha dipotso tse ba batlang go di araba kwa ntle ga go buisa pampiri yotlhe.

KAROLO YA A: PADI		
Araba potso go tswa mo pading e le NNGWE e o e buisitseng.		
POTSO	MADUO	TSEBE
1. <i>Morabaraba</i>	35	5
KGOTSA		
2. <i>Bogosi Kupe</i>	35	7
KGOTSA		
3. <i>Bodibeng jwa matlhomola</i>	35	9
KAROLO YA B: TERAMA		
Araba potso go tswa mo terameng e le NNGWE e o e buisitseng.		
4. <i>Molatswana wa Gaetsho</i>	35	11
KGOTSA		
5. <i>O laetse jalo</i>	35	14
KAROLO YA C: KGANGKHUTSHWE		
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo dikgangkhutshweng.		
6.1 'Bonang tsa bopodi'	17	17
LE		
6.2 'Lenyalo ke kgetse ya lesogodi'	18	18
KAROLO YA D: POKO		
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo mabokong.		
7.1 'Ntwa ya 1939–1945'	17	20
LE		
7.2 'Motlha nkemele'	18	21

LENANENETEFATSO

Lebelela lenaanenetefatso le le latelang go bona gore o arabile dipotso tse di tlhokegang:

KAROLO	NOMORO YA POTSO	PALO YA DIPOTSO TSE DI ARABIWANG	TSHWAYA POTSO E O E ARABILENG
A: PADI (Dipotso tse dikhutshwane)	1–3	1	
B: TERAMA (Dipotso tse dikhutshwane)	4–5	1	
C: KGANGKHUTSHWE (Dipotso tse dikhutshwane)	6 (6.1 + 6.2)	2	
KGOTSA			
D: POKO (Dipotso tse dikhutshwane)	7 (7.1 + 7.2)	2	
ELA TLHOKO: Netefatsa gore o arabile dipotso go tswa mo dikarolong di le PEDI fela.			

KAROLO YA A: PADI

Araba potso e le NNGWE fela mo karolong e.

POTSO 1: MORABARABA – SJ Lebethe

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

1.1 NOPOLO A

Ka le le latelang a tsoga e le molwetse wa bogologolo. Mogoloabona a bona gore se se botoka ke gore a tsene mo bookelong gore a bonwe ka matlho a a nang le kitso. Mosimane a ya a letsetsa mogala kwa gae. Fa a boa a fitlhela kgaitsadie a rwele lerothodi le legolo la keledi ya dintshi. A elelwa ka bonako gore o ile, o ile felo go sa iweng. A phaphama ka phatla e le moselo, mme mosamelo e le bodiba jwa metsi. O ne a le kwa sekolong kwa Mangaung, e seng kwa Sibasa. A nna a gakgametse gore toro e e raya go re eng. A tloga a fafamoga fa a gopola gore kana motho mongwe o mo arabetse borokong, ke gore o tshwanetse a bo a mmileditse kwa godimo. A tsoga ka bonako a nna ka marago. Hee! A felo fa ke Mangaung? Nnyaya, mogopolo wa sedimoga. E ne e le toro fela. A ikgomotsa ka le le reng, ga twe fa o lora motho a ile ke gore ga a ne a ya; o tla nna nako e telele. A gakologelwa ditiro tsa maloba jale fa a ne a tla sekolong.

- 1.1.1 Tlhopho karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Mpute o kopane lwa ntlha le Morwesi ka letsatsi la ...
A bofelo la ngwaga.
B ntlha la ngwaga.
C ntlha la kgwedi.
D bofelo la kgwedi. (1)
- 1.1.2 Ke mang yo o tsogang e le molwetse go ya ka nopolo A? (1)
- 1.1.3 Tlhalosa tiragalo e e dirang gore motho yo o mo umakileng mo go 1.1.2 a tsoge a lwala? (2)
- 1.1.4 Goreng Bontle a ne a tshwanetse go palama terena e e yang Tshwane pele a ya Khwadubeng? (2)
- 1.1.5 BoMpute ba ne ba nna kwa kae pele ba fudugela kwa Madibeng? (1)
- 1.1.6 Go tlile jang gore Ntshimane a itse fa Morwesi a tsamaile le Mpute go felegetsa Bontle kwa sekolong? (2)
- 1.1.7 Kgaitسادie Ntshimane o ne a dira tiro ya mofuta ofe? (1)
- 1.1.8 Fa o ne o le Ntshimane o ne o tla dira eng fa o utlwa go twe Morwesi o tsamaile le Mpute, mme a sa go bolelela. (2)
- 1.1.9 Ke sephiri sefe se Ntshimane a neng a se tsholetse Bontle? (2)
- 1.1.10 Mpute le Morwesi ba ne ba dira eng fa ba tswa go felegetsa Bontle? (2)

- 1.1.11 Go tlike jang gore Mpute le Morwesi ba ye konsarateng ya mmimo kwa Ga-Rankuwa (2)

LE**1.2 NOPOLO B**

'Ntshimane. Tiro eo ya gago ga ke tsamaelane le yona. Pelo ya me ke ya motho, ga e a dirwa ka tshipi.' Ntshimane a boa a mo tsaya. Dikeledi tsa tshologa mo legetleng la ga Ntshimane. 'E ka re ke go rata jaana wa tsamaya o mpelaela le BoMpute?' Ntshimane a utlwa ka go sunetsasunetsa gore o a lela. A mmotsa gore ke eng? 'Ke gore o ntsaya jaaka letlakala, Ntshimane. 5
Ga o lebelele le gore motho wa teng ke motho wa tsala ya me. O ntsaya jang, Ntshimane? Ke eng fa o rata go kgopisa pelo e go rata jaana?' Ntshimane a kopa tshwarelo. O ne a sa itse gore pelaelo ya gagwe e ka mo kgotla boteng jaana. O ne a sa ikaelela go mo utlwa botlhoko, o ne a mpa a batla go netefatsa gore o ne a tshwerwe ke eng, jaaka a sa tla go mmona ka Tshipi. 10
Kgabagare morwalela wa medupe wa didimala. Ya ne e kete go lebalegile. Morago ba kgaogana jaaka batho ba tle ba kgaogane. Kaitsane ba tla sala ba netefatsa dipelaelo tsa gagwe a ile. Fa e ka bo e se ka moletlo o, gongwe o ne a ka se dike a itsitse.

- 1.2.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Ntshimane o ne a palame bese e e yang kwa ... fa a tla bona Mpute le Morwesi.
A Gouteng
B Tshwane
C Phokeng
D Malateng (1)
- 1.2.2 Ke mang yo o lelang go tswa mo nopolong e? (1)
- 1.2.3 Ke eng se se utlwisitseng motho yo o mo umakileng mo go 1.2.2 botlhoko? (2)
- 1.2.4 Ke ka ntlha ya eng Morwesi a ne a sa ya kwa go Ntshimane ka letsatsi la tshipi. (2)
- 1.2.5 Tlhalosa semelo sa ga Mpute. Tshegetska ka lebaka. (2)
- 1.2.6 Lebaka legolo le le dirileng gore Ntshimane a tle go tsena sekolo mo gae ke lefe? (2)
- 1.2.7 Go ya ka wena ke eng se se neng sa dira gore Mpute a fetole monagano ka go ya moletlong wa ga Ntshimane? (2)
- 1.2.8 Ke eng se o se itseng ka lefelo le le bidiwang Fafung? (1)
- 1.2.9 Fa o lebile ke eng se se neng se sa itumedise Morwesi fa a ne a na le Mpute le Peter? (2)
- 1.2.10 Ntshimane o ne a ile go dira eng kwa Ntwane? (2)

[35]

POTSO 2: BOGOSI KUPE –DPS Monyaise

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

2.1 NOPOLO C

<p>Ba ne ba ipaakanyetsa go gapa tse ba di rekileng, go setse mekodue le metsofe, fa lekolwane le le neng le tlhotse mo godimo ga lorako motshegare otlhe, le sa tsee ope tsia, le fologa, baki e le malele a e kete e ne e setswe mo mongobong wa malawana kwa tlase e le se se tlogelang mpa ya lonao fa fatshe. Banna ba gadima go bona gore lekolwane le ya kae. La atamela morekisetse, la dumaduma nae. Ba tlhwaya tsebe go utlwa gore mokgape wa lona le morekisetse ke eng.</p> <p>Fa ba tla lemoga gore go buiwa ka mekodue e e tshwarwang ke seretse, le metsofe e nama ya yone e ka ganwang ke dintšwa tsa mengau, ba atamela go utlwa sentle, ba tle ba itse go tlotlela balekane se ba se bonyeng, le se ba se utlwieng. Ba mo eletsa gore a se latlhe madi a ka mekodue le metsofe, fa a batla dikgomo ka potlako ba tla mo rekisetsa dinamane. A reetsa ka maitseo; fa ba fetsa go bua ba bolela gore o feditse mogopolo ka dikgomo tse o di batlang: ga a gane dikeletso tsa bona, mme ga go se se ka tlosang pelo ya gagwe mo go tsona.</p> <p>Lwa bofelo ba mo tlhoboga. 'Mo go nna go tshwana fela mekodue kgotsa difofu, fa o batla go reka, ke tla go rekisetsa.'</p> <p>A bua a phutholola dikwalo tsa gagwe, ka monyenyo o ba sa o tlwaelang. 'O di tsaya ka bokae?'</p>	<p>5</p> <p>10</p> <p>15</p>
---	------------------------------

2.1.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Oshupile o tlhokafaletse kwa ...

- A lelapeng.
- B morakeng.
- C masimong.
- D sekgweng.

(1)

2.1.2 Kgotlhang e tlhodilwe ke eng magareng ga Serokolo le kgosi? Tshegetska ka lebaka.

(2)

2.1.3 Ke ka ntlha ya eng fa MmaObakeng a ne a gakgamala fa Obakeng a ne a umaka leina la ga Modimoeng?

(2)

2.1.4 Naya lebaka le le dirileng gore kgosi e biletse Modimoeng kwa kgotlha?

(2)

2.1.5 Mapodisi a itsitse jang ka ga dikgomo tse di timetseng?

(2)

2.1.6 Modimoeng ga a nna le seabe mo kgodisong ya ga Obakeng. A se ke ntlha kgotsa kakanyo. Tshegetska ka lebaka.

(2)

2.1.7 Maitemogelo a gago ke afe ka lenyalo la ga Matlhodi le Oshupile.

(2)

2.1.8 Go diragetse eng ka Modimoeng, Obakeng le Matlhodi kwa bofelong?

(2)

- 2.1.9 Sajene Botipe o tshamekile karolo efe mo go batleng dikgomo tse di neng di timetse? (2)

LE**2.1 NOPOLO D**

Ga feta lobaka lo loleele Sajene Botipe a itisitse nabo. Ka maitiso a magolo ba mo felegetsa go boela mošate kwa o neng a ya go latsa gona go fitlhela motshegare wa maitseboa a ka moso, tsatsi la tsalo ya Morena. Ba tsamaya le ena ka moratho wa dikgomo, fa a se na go goroga kwa mošate ba boa ka motshelakgabo wa dinao. Mo gare ga ona mme mmaObakeng a ema a leba rre Modimoeng pelo e tletse.	5
Morago ga lobaka lo loleele ba eme, a re, 'Fa o se na go nkatla re ka tsamaya; e ne e le tshwanelo gore ke kgaogane le Oshupile fa re simolotseng teng, ke be ke simolole le wena fa ke kgaoganeng nae gona. Ke rapela Modimo gore o nkabele botlhale jwa go go itumedisa.'	10
Modumo wa mošate le motse o mmotlana, wa tsatsi la kamoso, o ne o simolola. Mme mmaObakeng a tlalelana, a itse gore fa a sa batle go lala a sa robala o tshwanetse go tlosa mogopolo wa gagwe mo mafokong a a gaufi le pelo. A tseela rre Modimoeng kgang ka tsatsi la tsalo mo Phiritona le mokgwa o go mo tshotseng sebaka ka ona go tlwaela. Mogopolo wa ga rre Modimoeng o le kgakala; le fa mme mmaObakeng a bua nae ka tsa botshelo jwa Phiritona a reeditse ka matlho.	15

- 2.2.1 Tlhopho karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Modimoeng o ne a nyetse kwa ...
A Phiritona.
B Pretoria.
C Magogong.
D Metsing. (1)
- 2.2.2 Rraagwe Obakeng ke mang? (1)
- 2.2.3 Ke ka ntlha ya eng fa morafe o ne wa latlhegelwa ke tshepo mo go Sajene Botipe? (2)
- 2.2.4 Neela semelo sa ga Motlhoiwa ka dintlha di le pedi? Tshegetska ka lebaka. (4)
- 2.2.5 Ke eng se se neng se sa tlwaelega se Matlhodi a neng a batla go se dira morago ga loso lwa ga Oshupile? (2)
- 2.2.6 Goreng bontsalae Obakeng ba ne ba se na legae? (2)
- 2.2.7 Barongwa ba kgosi ba bone ka eng gore ba gaufi le go fithelela bana ba ga Tukisang? (2)
- 2.2.8 Tlhalosa maikutlo a ga mmaagwe Obakeng morago ga gore a lemoge fa Obakeng a kopane le Modimoeng? (2)
- 2.2.9 Botshelo jwa ga Matlhodi bo ne bo sa jese diwelang. A se ke ntlha kgotsa kakanyo. Tshegetska ka lebaka. (2)

[35]

POTSO 3: BODIBENG JWA MATLHOMOLA – DS Matjila

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

3.1 NOPOLO E

Tsitsi le ena o ne a fetogile. E ne e le motho yo o omanang ka dinako tsotlhe. Dimpho o ne a itse gore o tshwenngwa ke kgang ya ga Odirile. Odirile jaanong o ne a dira sengwe le sengwe le rangwaneagwe ba bile ba tsamaya mmogo bosigo le motshegare. Kgang ya kwa Botswana e ne e kgaltha Odirile thata. Tsitsi wa batho o ne a sa je di welang fa a akanya gore ga go na letsatsi le le ka welang go ise go begiwe loso lwa diGerilla. Le fa mmaagwe a ne a sunetsa mamina a selelo, Odirile o ne a bonala a sa tshwenngwe ke selelo sa ga mmaagwe. Le fa nkokoagwe a ne a rata gore Odirile a ka ya kwa Botswana, le ena o ne a bonala a tshwenyegile ka ntata ya kutlobothoko ya ga Tsitsi. Odirile ena o ne a gopotse botshelo jo bontšhwa jo o neng a tsena mo go bona. Go tlhatlhela tlhobolo marumo, go nanabela dira di sa mmone, go bibila fa gare ga ditlhare o tshwere tlhobolo, go nna mogale yo ka moso lefatshe le ka tsogang le opela meepelwane ka tiro tsa bonatla jwa gago.

- 3.1.1 Tlhopho karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
- Leina la mmaagwe Letlamoreng ke ...
- A Dirile.
B Onalemang.
C Maitumelo.
D Lethabo. (1)
- 3.1.2 Rraagwe Maitumelo o ne a dira tiro ya mofuta ofe? (1)
- 3.1.3 Ke kgang efe e e neng e tshwenya Tsitsi go ya ka nopolo e? (2)
- 3.1.4 Anela ka boripana se o se ithutileng go tswa mo pading. (2)
- 3.1.5 Neela lebaka le le dirileng gore go nne le mokgatlho wa FMP. (2)
- 3.1.6 Ke karolo efe ya botlhokwa e naga ya Botswana e e tsereng mo go sireletseng balwelakgololosego? (2)
- 3.1.7 Mapodisi a Aforikaborwa a ne a dira eng go bona tshedimosetso go tswa mo baaging ba Botswana? (2)
- 3.1.8 Ke tiragalo efe ya bopelokgale e e dirilweng ke Odirile go boloka botshelo jwa ga Dimpho? (2)
- 3.1.9 Fa o lebile, a Odirile o ne a utlwela mmaagwe botlhoko? (2)

LE

3.2 **NOPOLO F**

Fa go ne go na le sengwe se se ka busang boitumelo mo pelong ya gagwe, e ne e le go bona kgaityadiagwe. Gangwe le gape o ne a utlwa dikgang tse di tswang kwa Mochudi. O ne a utlwa ka bopelokgale le bogathamelamasisi jwa ba ba setseng kwa morago. Fela tseo tsotlhe di ne di sa lekana. O ne a reetsa Radio Zambia letsatsi lengwe le lengwe go utlwa ditiragalo tsa Aforika. A tlhobaela thata fa a utlwa ka batho ba ba bolailweng kwa Thabatshukudu. 5

Dimpho a reetsa rraagwe ka tilhoafalo fa a ba phunyetsa dikgang tsa kwa gae. Morwa wa ga Gabasiane o mo founetse mo mosong a mmegele gore Odirile o fitlhlwe kwa Mochudi. Ka a fitlhetswe a sule mo kgolegelong, dipatlisiso di sa ntse di tswela pele. Ba belaela gore o bolailwe ke mapodisi. Mapodisi a re o bolailwe ke nyumonia. Dipholo tsa ntlha di latlhegile. Gabasiane o lwele ntwala e e matlho mahibidu gore a fiwe setopo. Ka thuso ya Batswana ba ne ba mo fitlha mo dirapeng tsa motse. 10

E ne e se dikgang tse di monate, fela mogolowe o ne a robaditswe sentle mo dirapeng. Nama ya gagwe ga e kitla e jewa ke manong le dibatana tsa naga. 15

- 3.2.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Yunibesithi ya Lancaster e kwa ...
A Mankweng.
B Mochudi.
C Lontone.
D Engelane. (1)
- 3.2.2 Neela lebaka le le dirileng gore Mogomotsi a se ke a letsetsa Letlamoreng mogala go mo itsise fa mapodisi a mmatla? (2)
- 3.2.3 Ke eng Tsitsi a ne a fitlha mabenyane ka mo lobanteng? (2)
- 3.2.4 Mofuta wa tlhobolo e e neng e tshotswe ke Modisaotsile kwa Mankweng ke ofe? (1)
- 3.2.5 Goreng diGerilla di ne tsa laela masole gore ba boele gae fa ba se na go ba tshwara. (2)
- 3.2.6 Botshelo jwa ga Modisaotsile bo khutlile jang? (2)
- 3.2.7 Neela tshobotsi ya ga Letlamoreng ka dintlha di le pedi. (2)
- 3.2.8 A o utlwela ba lelapa la ga Letlamoreng botlhoko ka botshelo jo ba bo tshelang mo pading e? (2)
- 3.2.9 Kgotlhang magareng ga Letlamoreng le mapodisi a kwa Lesotho e tlhodilwe ke eng? (2)
- 3.2.10 A Lethabo le Mothonyana ba ne ba na le kitso ka botshelo jwa tlhaolele? (2)
- 3.2.11 Ba lelapa la ga Letlamoreng ba thusitswe ke mang fa ba fitlha kwa Lontone? (1)

[35]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 35**

KAROLO YA B: TERAMA

Araba potso e le NNGWE mo karolong e.

MOLATSWANA WA GAETSHO – DMG Sekeleko**POTSO 4: 'MOSESE, MOSESE, MANGOLE LE MENWANA' – SJ Shole**

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

4.1 NOPOLO G

<p>BOSALALA: <i>(Ka bogale):</i> Monna, fologa o tsamae. Ke sa tlhole ke go bona. <i>(O thubaganya lebati la koloji, o a e dumisa, o a tsamaya. O bua a le esi.)</i> Nnuku, Nnuku! Nnuku e ne e le ssoomamang! Rona re itse boMmemme. Ga ke bolo go fepa motho ka bojalwa ke mo reka gore a fitlhe diphiri tsa me. O ile Nnuku. Ke nna le Mmemme fela. <i>(O emisa koloji)</i> Ooyi, naare o setse a timile lebone le ena Mmemme bathong? O robetse ngwanyana wa me yo ke sa bolong go mo lomelediwa ke Nnuku. O emetse gore Salaboy a feta a re ko-ko-ko! gararo mo lebating, a bo a bula. <i>(O kokota gararo mo lebating a be a leta sebakanyana. A be a ipoeletsa gape. O buela kwa tlase ka go fela pelo.)</i> Khaamaan! Bula pele ke ise ke bonwe ke matlho a a fa a a ratang dilo a! Naare Mmemme o robetse jo bofe? A ka ya le boroko mo ntlong ya go ikutswa? <i>(O leka lebati. Le a gana.)</i> Kana ke tla nnela go atlhama fa, kgotsa go riana motho o ile, o tlhagafaditswe ke bomaratahele ba ba etsang Feke jaana! O ile Mmemme. Ke sa le ke bona go timilwe lebone. Sis! Fa e le gore o sutlhile, go fedile ka nna le ena.</p>	<p>5</p> <p>10</p> <p>15</p>
---	------------------------------

4.1.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Bosalala o ne a fitlhela ... mo koloing fa a tla fitlhela setopo mo ntlong.

- A Rantleru
- B Feke
- C Nnuku
- D Mmemme

(1)

4.1.2 Ke ka ntlha ya eng Mmemme o ne a sa arabe fa Bosalala a mo goeletsa?

(2)

4.1.3 Ke eng se se makaditseng Bosalala fa a fitlha kwa ga gagwe?

(2)

4.1.4 Goreng Feke a ne a sa kgone go boelelela Nnuku gore Bosalala o ratana le Mmemme?

(2)

4.1.5 Ke eng se se tlhotleditseng Rantleru go roba lebati?

(2)

4.1.6 A o akanya gore Rantleru o ne a batla go thuntsa Bosalala ka bomo? Tshegetsa ka lebaka.

(2)

- 4.1.7 Go diragetse eng ka lenyalo la ga Nnuku le Bosalala? (2)
- 4.1.8 O akanya eng ka maitsholo a ga Bosalala? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 4.1.9 Bosalala o fitlhetse setopo mo ntlong ya gagwe ka nako efe ya letsatsi? (1)
- 4.1.10 Feke o ne a itsege ka eng? (1)

LE**4.2 NOPOLO H**

BOSALALA:	Nka ipolaela lekgarebe jang? Le gone ke wena o tseneng le nna mo ntlong re se na go roba lebati. Ga nka ke ka kgona go bolaya motho mo ntlong ke be ke mo lotlelela ka fa gare. E le gore ke dule jang?	
RANTLERU:	<i>(Morago ga tidimalo sebakanyana):</i> Ke a utlwa. Go fitlha jaanong jaana ga go bonale e ka nna wena. Mhm! Go raya gore moswi ke ena a lotletseng. Mme go ka kgonega fela fa a ipolaile. Jaanong go itshupa gore o kgamilwe. Matlho a gagwe a rotogile, leleme le betologile. O na le ntho mo kgorikgoring. Moipolai ga a ka ke a ipetsa ka fa morago.	5 10
BOSALALA:	E seng gore o ne a tswetse kwa ntle, a tlaselwa ke motho, a kgona go tshabela mo ntlong, mme a swela teng?	
RANTLERU:	Motho yo, o bolaetswe mo. E seng kwa ntle. Bona masupotso a. Le gone a ka bo a swetse gaufi le lebati. Jaanong ke yole kwa mojakong wa kamore. Ke go raya ke re o bolaetswe mo. A lebati la berebere ke le le fa le le ka inotlelang fa o le tswalela ka fa ntle?	15
BOSALALA:	Nnyaya. Fa o belaela re ka ya go le leka <i>(Ba ya kwa go lona. Ba a le kgotlhokgotso.)</i> Mabati ano ka bobedi a ne a lotletswe ka fa gare. O paki ya me.	20
RANTLERU:	Hm! Go a nthatafalela. Fa nka be ke sa go thusa go roba lebati nkabe ke re o mmolai. Nka be ke dumela mo dipokong ke ne ke tla re setopo se ke sepoko se, kgotsa ke sa motho yo o bolailweng ke sepoko.	

- 4.2.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Rantleru o ne a fitlhela ... mo bekeng ya ga Nnuku.
A mogalawaletheka
B senotlolo
C diaparo
D dibuka (1)
- 4.2.2 Ke eng se se bakileng loso lwa ga Mmemme? (2)
- 4.2.3 Nnuku o kgonne jang go tswa mo ntlong? (2)

- 4.2.4 Ke karolo efe e e tshamekilweng ke Feke mo teramakhutshweng e? (2)
- 4.2.5 Tihalosa gore Nnuku o bolaile Mmemme jang? (2)
- 4.2.6 Bosalala o ile kwa kae morago ga go tlogela Mmemme mo ntlong? (1)
- 4.2.7 A o kare Nnuku o ne a ikaeletse go bolaya Mmemme? Tshegetska ka lebaka. (2)
- 4.2.8 Go ya ka diteng tsa teramakhutswe e, goreng Nnuku a amanngwa le polao ya ga Mmemme? (2)
- 4.2.9 Neela aterese ka botlalo ya ntlo ya ga Bosalala. (2)
- 4.2.10 Neela morero wa khutswe e. (2)
- [35]**

POTSO 5: O LAETSE JALO – KS Naledi

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

5.1 NOPOLO I

MMANONTSHENG:	Heelang bathong! Nnaare ke utlwa eng ruri? Ke utlwa eng ka Matoko?	
NTLETLENG:	Ijo! Wena wa rialo? BoMatoko kana ke bomabontle. Ga se bomatipatipane. Ke dikoloi tse di leleselang, phikoko. (<i>A gadima Nteseng</i>)	5
MMANONTSHENG:	Heela Nteseng! A o itse kwa Matoko a nnang teng? Kana o ntshana le ena se inong.	
NTESENG:	Ee, ke a itse.	
NTLETLENG:	O nna kae?	
NTESENG:	(<i>A sa tswa go latlhela dipabe tse tharo mo ganong</i>) Kwa morakeng?	10
MMANONTSHENG:	Morakeng! Basadi! Wa ga mang ruri?	
NTESENG:	Moraka wa ga Moeti. Naare lona lo nna kae? Ntlhang lo simolola go mmakatsa!	
NTLETLENG:	Nnyaya, tsala ga se jalo. Fa re sa itse ga re itse. Le gona fa go se na yo o ka go lomang tsebe, o tla itse jang?	15
MMANONTSHENG:	Kana dikhupamarama dipipimpi re swa natso.	
NTLETLENG:	O nepile mma, dingwe re di kapa fela jaaka re lekola morafe.	20
NTESENG:	O a itse ke a gakgamala! Batho ba gopola ke le tsala ya ga Matoko. Ka rre a ntsetse ga go jalo.	
NTLETLENG:	Ao, motho wa batho! O se itire Simone Pitoro tlhe! Le nna ke ntse ke gopola jalo. Fa ke go diretse phoso, o nkinele matsogo metsing, ke go tlhoka kitso e e tseneletseng.	25

5.1.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Tsala e kgolo ya Lentuwane ke ...

- A Pholo.
- B Keabetswe.
- C Lenatong.
- D Nteseng. (1)

5.1.2 Moeti le Matoko ba ne ba nna kwa kae? (1)

5.1.3 Lentuwane o ne a kopile thuso ya mofuta ofe kwa go Makgolokwe? (2)

5.1.4 Moeti ke monna yo o dumelang mo setsong. Tshegetsa tlhagiso e, ka dintlha di le pedi. (4)

5.1.5 Go tlile jang gore Matoko a se nne le lekwalo la lenyalo? (2)

- 5.1.6 Tihalosa lebaka le le dirileng gore Mojalefa a ntshe testamente Moeti a ise a bolokiwe. (2)
- 5.1.7 A bana ba ga Lentuwane ba ne ba itse fa rraabona a na le ngwana yo mongwe kwa ntle? (2)
- 5.1.8 Dikwankwetla o laetse Mojalefa gore a dire eng ka pheko e a e mo neetseng? (2)
- 5.1.9 Lentuwane o itsitse jang gore Moeti o tlhokafetse? (2)

LE**5.2 NOPOLO J**

(Ke kotara go tswa ureng ya borobongwe. Moeti, Matoko le Mojalefa ngwana wa bona ba tsena mo kantorong ya ga Radinonyane.)

MOJALEFA:	<i>(Ka go gakgamala)</i> Hei! Banna ba kae! Bontle jwa dikago tse, bo gapa pono ya motho.	
MOETI:	Ke nnete ngwanaka. Tse o di bonang tse, ke ona maungo a thuto. Sa bobedi ke gore, tšhelete ga e palelwe ke sepe fa e leng teng, le dithaba di kgona go phungwa.	5
MATOKO:	O se fele pelo ngwanaka. Tsatsi lengwe e tla bo e le wena. Fa o ka utlwelela dikgakololo tsa batsadi, o tla tsoga o iteboga.	
MOJALEFA:	<i>(O buisa mokwalo mo lebating)</i> A mokwalo o montle ruri! E re ke buise go thaloganya, 'Radinonyane, Mmueleli'.	10
MOETI:	Ka re o kgaatlhegile e le ruri.	
MOJALEFA:	Kana bontle bo gogela go phala gauta. Le nna tsatsi lengwe, ke tla bo ke le sengwe.	15
MOETI:	<i>(O a kokota)</i>	
JOYCE:	Tsena!	
MOETI:	<i>(O eteletse losika pele.)</i> Dumela mma.	
JOYCE:	Dumelang bagaetsho. Lo ka tsaya manno. Nhang ka phuthologo, re a lo amogela. Dikuranta ke tseo, lo ka itisa ka tsona.	20
MATOKO:	Re a leboga mma.	
JOYCE:	Tsweetswee, lo intshwareleng. Ke sa feleletsa sengwe.	

- 5.2.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Ditiragalo tsa terama e, di diragalela kwa motseng ofe?

- A Lekgotla
B Morakeng
C Lenatong
D Dwaalboom (1)

- 5.2.2 Mosenene o ne a dira tiro ya mofuta ofe? (1)
- 5.2.3 Ke eng se se tlhotlheleditseng Moeti go ratana le Matoko? (2)

- 5.2.4 Moeti o duetse mmueledi bokae go bula faele? (1)
- 5.2.5 A o bona loso la ga Moeti le kgonne go tlisa tharabololo magareng ga Lentuwane le Matoko? (2)
- 5.2.6 Ke ka ntlha ya eng fa Mojalefa a ne a tsaya dikgato tsa semolao kgatlhanong le Lentuwane? (2)
- 5.2.7 Fa o ne o le Mojalefa o abetswe boswa o ne tlile go bo dirisa jang? (2)
- 5.2.8 Lentuwane o itsitse leng gore Moeti o dirile testamente? (2)
- 5.2.9 Ke eng se se neng se dira gore Lentuwane a akanye gore madi otlhe a ga Moeti ke a gagwe? (2)
- 5.2.10 Botsalano jwa ga Joyce le Radinonyane ke bofe? (2)
- [35]**

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KGANGKHUTSHWE

Araba dipotso TSOTLHE mo karolong e.

POTSO 6: NGATANA YA LEHUMO – KM Mbonani le ba bangwe

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

6.1 'BONANG TSA BOPODI' – KM Mbonani**NOPOLO K**

Go ne go dubegile, morafe o mina ka nko e le nngwe. Go ne go bogela yo o sebetse, ntsiana setulo se lwelwa jaana? Ke mang yo o ka reng go sa ntse go na le morafe wa kagiso, o o sa itseng ntwa? Ke raya ka e le fa bana ba iphetotse diphage, ba ja motho le letlalo la gagwe. Go ka bo go kgonega, tsa setso di ka bo di beelwa fale gonne bona ba sa di itse e bile ba sa	5
ikaelela go tshameka mantlwane le tsona. Motse wa Lephutseng o tshoganyetsa mofeti wa tsela fela fa a welelela ka thaba ya Ntswelesake ntswa a sa o bona a sa ntse a tla a atamela. Morwafi a bo a tshwareletse bogosi ka e le rangwane. Motho ke yoo o kile a bolawa ke dijo. Fa batho ba tsoga gompiano lepatata le a lela la re kgosi ga a na maoto. Kamoso lepatata le a kurueletsa gape ga twe kgosi e letse ka tlala. Ke mang a rileng morafe ke bana fa ba tshwerwe ke tlala ba tla lelela kwa motsading? Ba tla lelela kwa motsading ofe fa e le yo a intshitse lese a batla go rekelwa diphate?	10
Kgobati e ne e le mmasetšhaba, morwadia kgosi Phuting kwa ga Motshudi. O ne a belege gore wa bofelo a bo a mmitse Basetsanabolthe.	15

6.1.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Kgobati o ne a imisitswe ke ...

- A Matwetwe.
- B Lebogang.
- C Raserati.
- D Kgosi.

(1)

6.1.2 Goreng Ramafoko a ne a romela Kgobati kwa thabeng?

(2)

6.1.3 Kgobati le Raserati ba amana jang?

(2)

6.1.4 Lemorago la ditiragalo tsa khutswe e ke la bogologolo. Tshegetsisa ka lebaka.

(2)

6.1.5 Ke eng se se sa siamang se se neng se dirwa ke Raserati go ya ka kgangkhutswe e?

(2)

6.1.6 Ke tiragalo efe e e sa siamang e Matwetwe a e dirileng ka nako e Kgobati a neng a ile go batla thuso kwa go ena?

(2)

- 6.1.7 Ke ka ntlha ya eng fa Kgobati a ne a naya ngwana wa gagwe wa bofelo leina la Basetsanabolthe? (2)
- 6.1.8 Lebaka le le neng le dira gore batho ba boife go ya kwa dithabeng le lefe? (2)
- 6.1.9 Morero wa kangkhutswe e, ke ofe? (2)

LE**6.2 'LENYALO KE KGETSE YA LESOGODI' – MI Siko****NOPOLO L**

'Maloba ke swabile nko go feta molomo mo thekising; basetsana bangwe ba ne ba bua ka wena le ngwana yole wa badidi. Ka leboga Modimo go menagane fa ke kgonne go utlwa dikgang pele kutu ya lerato e tia.'	
Mokgethi a tlhoma mmaagwe matlho jaaka ntsu; a ipotsa gore madi a mmutla a rothisitswe ke mang.	5
'Se rotole matlho, nkarabe; e seng jalo Mogasi o ya go itse fa re goroga kwa gae.'	
Lekau la tshwara kwa le kwa, ditonki tsa ema fa thoko ga tsela jaaka e ka re di rata go utlwa se se buiwang. Ba tswa mo go tsona jaaka Pilato fa a ne a tswa mo tshekong ya ga Jesu.	10
'Ntekwane mma fa o ne o re ke go ise tleliniking kwa Kameelboom o ne o rata go mpotsa dilo tse, e ka re o tshwerwe ke setlhabi wa kgwa magala jaana? O tla mpotsa dipotso kwa gae e seng mo nageng.'	
Mosadimogolo a mo tshosetsa ka go re o ya go phunya tlhagala fa pele ga rraagwe fa a sa mo arabe. Mokgethi a gopola bogale jwa ga Mogasi, mme a ikobela mmaagwe. Lekau la leka go ritela mafoko ka thitelo ga se thuse sepe.	15

- 6.2.1 Tlhopha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Morwesi le Mokgethi ba ne ba sidila dinao tsa bona kwa ...
- A Nokeng.
B Morakeng.
C Marekelong.
D Sun City. (1)
- 6.2.2 Goreng Dithole a batlela Mokgethi Morwesi? (2)
- 6.2.3 Neela semelo sa ga Mokgethi ka dintlha di le pedi. Tshegetska ka lebaka. (4)
- 6.2.4 Ngwana wa badidi yo go buiwang ka ena mo temaneng e ke mang? (1)
- 6.2.5 Mokwadi o thalosa fa Mokgethi a ne a kgomarela Morwesi jaaka bonoto mo moriring. Goreng Mokgethi a ne a dira jalo? (2)

- 6.2.6 Mokgethi o ne a ile go dira eng kwa gaabo Lebogang fa mmaagwe a se na go mo itsese fa a sa batle Lebogang jaaka sego sa metsi? (2)
- 6.2.7 Fa o lebile ke mang a tlhakatlhakantseng botshelo jwa ga Mokgethi morago ga gore a kgaogane le Lebogang? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 6.2.8 Tlhalosa maikutlo a ga Lebogang morago ga gore Mokgethi a mo tshamekele pina ya 'MANHATTANS'. (2)
- 6.2.9 Go ya ka wena a go siame gore Lebogang a bidiwe modidi? (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: POKO

Araba dipotso TSOTLHE mo karolong e.

POTSO 7: MABOKO A SETSWANA: Morulaganyi – MK Mothoagae

Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

7.1

NTWA YA 1939–45 – LD Raditladi

- 1 Majeremane ba tswa modutla wa kgetse,
- 2 Ba itshema maruarua ba kometsa batho,
- 3 Le Mapolare ba ba meletsa metse,
- 4 Le kwa Austria le gone ba phura batho,
- 5 Merafe ya etsa diphologolo sekgweng
- 6 Di utlwile lerumo la batsomi nageng.

- 7 Bana ba thebe setsibasehibidu,
- 8 Sesweu, setala, se motshe wa godimo.
- 9 Ba ara, bana ba motlhaba o o morodu.
- 10 Ba duma, ba etsa tladi ya legodimo:
- 11 Lentswe la bona la utlwala kwa Amerika,
- 12 Le rona ra le utlwa re le mono Aferika.

- 13 Majeremane ba rutla kwa Dankeke,
- 14 Marumo a bone a atlolola lenaga,
- 15 A thuba matlo a mantsi le dikereke;
- 16 Batho ba aga mesimeng ba se dinoga,
- 17 Fa nonyane tsa baba di kala marung,
- 18 Di latlha mae a tsone bogorogorong.

- 19 Kwa Fora Mafora ba relela, ba wa,
- 20 Rona Maaferika, mme ra ema matseba,
- 21 Kgodumo tsa leselesele go lowa.
- 22 Morafe wa mokgophana wa motlhaba,
- 23 Ra ema fela, sesweu senyesemane,
- 24 Ra ema sesole, bana ba basimane.

- 7.1.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Mo lebokong le go lwelwa ...

- A majeremane.
- B bogosi.
- C lefatshe.
- D morafe.

(1)

- 7.1.2 Neela morumo wa temana 1. (2)
- 7.1.3 Ke sekapuo sefe se se dirisitwseng mo meleng ya 11 le 12. (2)
- 7.1.4 Nopola mela e e bontshang fa go ne go thuntshiwa batho go tswa kwa lefaufaug mo temaneng ya 3? (2)
- 7.1.5 Neela ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo go mola 23 le 24. (2)
- 7.1.6 Ke dilo dife di le pedi tse di sentsweng ke marumo a ntwā? (2)
- 7.1.7 Ke ka ntlha ya eng fa mmoki a tshwantsha go ema ga bona le ga sesole? (2)
- 7.1.8 Goreng mmoki a tshwantsha morafe wa Majeremane le maruarua? (2)
- 7.1.9 Morero wa leboko le ke ofe? (2)

LE

7.2

MOTLHA, NKEMELE – NCD Mogotsi

- 1 Kgalalelo ya gago ke a e tlhoka;
2 Motho o ka tshwana nao o a tlhokwa.
3 Go reteletswe matlhale bogologolo
4 Go lemoga diphatsa tsa gago.
- 5 Atamela wena lesedi la me,
6 Gonne kgopolo ka ga gago kgolo.
7 Botshelo o le gaufe bo bontle;
8 O sa ithanole, bokoa tlhologelo.
- 9 Ntele letsapa, kgosi ya me;
10 Emela motlhanka wa gago loratong
11 Boa o ntsetsepitse mo matlhaleng a gago
12 Ntlhomamise mo ditseleng tsa gago.
- 13 O bobebe fa o feta, mme ga o boele morago,
14 Ntswa gone o le bobebe go fitlhisa molaetsa.
15 Kana o ka retelelwa ke eng o le mogale?
16 Le nna nkgopole setilong seo sa gago.
- 17 Ke mokgarakgatshegi 'fatsheng leno;
18 Ke golegilwe mabapi le go go itse.
19 Boitumelo jwa motho a kile a bona lesedi, bonnye;
20 Gonne malatsi ano sephiri ga se tlhole se tlotlwa.
- 21 Motlha, ema ka ditlhabano tsa gago;
22 Mphetolele maikutlo a motho wa gago.
23 Boa o tsenye lerato mo bathong;
24 Tshuba Lesedi la kutlwisiso mo go bone.

- 7.2.1 Tlhophha karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.
Go ya ka mmoki, motlha ke ...
A letlha.
B nako.
C motho.
D phologolo. (1)
- 7.2.2 Leboko le, ke la mofuta ofe? (1)
- 7.2.3 Ke ka ntlha ya eng mmoki a re motlha ke lesedi la gagwe? (2)
- 7.2.4 Neela sekapuo se se renang mo lebokong le? (2)
- 7.2.5 Tlhalosa setlhogo sa leboko le? (2)
- 7.2.6 Nopola mola o o bontshang gore nako ga e fetile, e fetile o ka se kgone go e busetsa kwa morago. (2)
- 7.2.7 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo moleng wa 17. (2)
- 7.2.8 Tlhalosa bokao jwa mela 23 le 24. (2)
- 7.2.9 Go ya ka wena, mmoki o dira boikuelo jwa eng? (2)
- 7.2.10 Fa o lebile, ke eng se se dirang gore motho yo a kgarakgatshege? (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA D: 35
PALOGOTLHE: 70